

Nr 17.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 59 angående höjning av vissa postavgifter, jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I en den 30 januari 1948 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 59, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att besluta, att befordringsavgifterna för brevkort, trycksaker, affärshandlingar, varuprov, paket, postanvisningar, inbetalningskort i postgirorörelsen, utgivarkorsband och postabonnerade tidningar samt avgifterna för rekommendation och assurans skola utgå med belopp och från tidpunkter, som av föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t förordats.

Till utskottets behandling ha överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) motionen II: 396 av herr *Ståhl* m. fl., vari hemställts, »att mom. 3 i § 5 i K.F. den 22 april 1932 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter måtte utgå eller, därest så icke befinnes lämpligt eller möjligt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att postverkets tidningsdistribution måtte utvidgas att gälla även distribution på utgivningsorterna»; samt

2) motionen II: 397 av herr *Senander* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 59 i vad denna rör höjning av avgifterna för utgivarkorsband och postabonnerade tidningar».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas följande.

I skrivelse den 7 november 1947 har generalpoststyrelsen framlagt förslag om höjning av vissa postavgifter. Förslaget omfattar avgifterna för brevkort, trycksaker, affärshandlingar varuprov, paket, postanvisningar, inbetalnings-

kort i postgironörelsen, rekommendation och assurans samt avgifterna i tidningsrörelsen (utgivarkorsband och postabonnerade tidningar). Däremot föreslår styrelsen icke någon höjning av brevportot och den särskilda postförskottsavgiften. Föredragande departementschefen har för sin del ansett sig böra förorda styrelsens förslag.

Innebörden av de av styrelsen och departementschefen föreslagna höjningarna framgår av följande sammanställning.

Sammanställning av nuvarande postavgifter samt av generalpoststyrelsen och departementschefen föreslagna ändringar.

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Nuvarande	Generalpost-
		avgiftsbelopp	styrelsens och
		öre	departements-
			chefens förslag
			öre
Brev			
riks	0—20 gram	20	20
	över 20—125 »	40	40
	» 125—500 »	60	60
lokal	0—20 »	15	15
	» 20—125 »	30	30
	» 125—500 »	45	45
Brevkort			
enkelt		10	15
dubbelt		20	30
Trycksaker (korsband)	0—100 gram	5	10
	över 100—200 »	10	15
	» 200—300 »	15	20
	» 300—400 »	20	25
	för varje överskjutande vikt av 100 gram	5	5
Affärshandlingar (korsband)			
riks	0—300 gram	20	20
	över 300—400 »	20	25
	» 400—500 »	25	30
	för varje överskjutande vikt av 100 gram	5	5
lokal	0—200 gram	10	15
	över 200—300 »	15	20
	» 300—400 »	20	25
	för varje överskjutande vikt av 100 gram	5	5
Varuprov (korsband)	0—100 gram	10	10
	över 100—200 »	10	15
	» 200—300 »	15	20
	» 300—400 »	20	25
	» 400—500 »	25	30

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Nuvarande avgiftsbelopp öre	Generalpoststyrelsens och departementschefens förslag öre
Paket	0—1 kg	60	80
	över 1—3 »	90	110
	» 3—5 »	120	140
	» 5 »	120 öre	140 öre
		för de första 5 kg och därefter 60 öre för vart överskjutande kg eller del därav	för de första 5 kg och därefter 60 öre för vart överskjutande kg eller del därav
Postanvisningar.....	0— 5 kr	15	25
	över 5— 10 »	25	25
	» 10— 50 »	25	40
	» 50— 100 »	35	40
	» 100— 250 »	45	55
	» 250— 500 »	55	55
	» 500— 750 »	65	70
	» 750—1 000 »	75	70
Inbetalningskort i postgiro- rörelsen	0—5 kr	—	70
	över 5—50 »	10	20
	» 50 »	15	20
		20	20
Rekommendation		20	25
Assurans		40	45
Postförskott		10	10
Utgivarkorsband i allmänhet	varje 1/2 kg eller del av 1/2 kg, dock lägst	11	14
		44	56
kommissionärskorsband ..	varje kg eller del av kg för tidning med minst 6 nr i veckan, dock lägst	14	17
		28	34
	varje kg eller del av kg för tidning med mindre än 6 men minst 1 nr i veckan, dock lägst	18	22
		36	44
Postabonnerade tidningar...	varje i tidningstaxan intagen abonnemangstermin	25	30

¹ Avgiften utgår för assuransbelopp av högst 1 000 kronor. Härtill kommer 10 öre för varje överskjutande belopp av 1 000 kronor eller del därav.

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Nuvarande avgiftsbelopp öre	Generalpoststyrelsens och departementschefens förslag öre
	varje under en vecka utkommande nr av tidningen, dock lägst	24 48	29 58
	varje helt eller påbörjat kg av tidningens sammanlagda årsvikt	16	20
	sammanlagd avgift för ett postabonnerat tidningsexemplar lägst	40	48

Över generalpoststyrelsens framställning ha utlåtanden avgivits av *konjunkturinstitutet* den 24 november 1947 och *statens priskontrollnämnd* den 5 december 1947. Dessutom ha skrivelser i ämnet inkommit från *Stockholms handelskammare* och *Sveriges grossistförbund, svenska företagares riksförbund, kungl. automobilklubben, NKI-skolan, svenska ekonomföreningen, svenska reklamförbundet* samt *svenska teknologföreningen*.

Rörande innehållet i generalpoststyrelsens framställning ävensom i de däröver avgivna yttrandena och de i ämnet inkomna skrivelserna tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen s. 4—17.

Till stöd för det i propositionen framlagda förslaget har *departementschefen* anfört följande:

»Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, att postverkets rörelse vid oförändrade taxor kommer att utvisa underskott under såväl innevarande som nästa budgetår. Generalpoststyrelsens förslag syftar i första hand till att eliminera detta underskott men innebär vidare en sådan avvägning av taxehöjningarna, att verket utöver normal förräntning av investerat kapital lämnas tillbörlig rörelsefrihet för sin verksamhet. Vad styrelsen sålunda föreslagit föranleder icke någon erinran från min sida.

Med anledning av vad styrelsen anfört beträffande paketportot anser jag mig böra erinra om att statens järnvägars godstariffer och postverkets ersättning till statens järnvägar numera höjts.

Kungl. automobilklubben och svenska reklamförbundet ifrågasätta, huruvida icke en ny lägsta viktgräns av 50 gram kunde införas för trycksaker (korsband), därvid 5 öre skulle kvarstå som avgift intill denna gräns. En sådan åtgärd skulle enligt vad jag inhämtat av styrelsen helt förrycka resultatet av de ifrågasatta höjningarna av trycksaksportot, då det övervägande antalet korsbandsförsändelser falla under denna viktgräns. Jag anser mig därför icke böra tillstyrka detta förslag liksom ej heller den av

¹ Dessa avgifter avse helår och beräknas i förhållande därtill för kortare abonnemangstider.

Stockholms handelskammare och Sveriges grossistförbund föreslagna höjningen av trycksaksportot med 20 %.

Det av NKI-skolan framförda förslaget om speciella villkor för korrespondensinstitutet beträffande trycksaksportot anser jag mig icke kunna biträda. Bortsett från de tekniska svårigheter, som därigenom skulle förorsakas postverket, synes mig eventuellt statligt stöd för korrespondensundersökningen böra lämnas under andra former.

Jag tillstyrker alltså generalpoststyrelsens förslag till avgiftshöjningar. De nya avgifterna böra tillämpas från och med den 1 april 1948 utom beträffande avgifterna i tidningsrörelsen, vilka böra träda i tillämpning den 1 januari 1949.»

Såsom motivering för det i motionen II: 396 framställda yrkandet ha motionärerna anfört i huvudsak följande. I förordningen den 22 april 1932 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter stadgades i § 5 mom. 3 att beträffande tidning, som utkom oftare än en gång i veckan, postabonnemang icke finge äga rum för person, som bodde eller vistades å tidningens utgivningsort och vilkens post utdelades genom lokalbrevbäring. Det stadgades emellertid också, att generalpoststyrelsen i särskilt fall kunde bestämma annorlunda. I samband med det nu framlagda förslaget om höjning av postavgifterna syntes det enligt motionärernas mening böra undersökas, huruvida icke nämnda bestämmelser borde erhålla en annan utformning, som möjliggjorde ökad tidningsdistribution genom postverkets försorg och varigenom verket också skulle tillföras ökade inkomster. Det förefölle dessutom vara ett allmänt intresse, att postverkets service gentemot allmänheten utvidgades att omfatta även distributionen på utgivningsorterna. Detta syntes vara ett starkt önskemål från särskilt landsortspressens abonnenter. Självfallet komme ett beslut om höjda postavgifter för många tidningsföretag att medföra väsentligt ökade ekonomiska svårigheter. Emellertid hade det synts motionärerna rimligt att det oaktat i nuvarande läge invändningar icke restes mot de föreslagna höjningarna. Samtidigt förefölle det dock skäligt, att de bestämmelser, som hittills lagt hinder i vägen för postverkets ökade tjänster åt och inkomster från tidningarna genom tidningsabonnemang för distribution på utgivningsorterna, undanröjdes.

I motionen II: 397 har bland annat uttalats, att det förefölle motionärerna märkligt, att generalpoststyrelsen, som själv framfört vissa betänkligheter mot en höjning av avgifterna för utgivarkorsband och postabonnerade tidningar, ändock föreslagit en så pass betydande avgiftsökning som med 20 %. Någon större betydelse för driftresultatet kunde den föreslagna höjningen icke ha. Motionärerna kunde i övrigt icke acceptera generalpoststyrelsens uppfattning, att postverket borde ge ett normalt inkomstöverskott av åtminstone omkring 15 miljoner kronor. För närvarande hade vi ett sådant läge, att alla prisfördyrande åtgärder måste förhindras. Framför allt måste det betraktas som angeläget, att inte statsmakterna vidloge dylika åtgärder.

Vad som nu föresloges beträffande vissa postavgifter jämte tidigare vid årets riksdag genomförda eller föreslagna skattehöjningar på vissa varor och tjänster måste enligt motionärernas mening leda till prisförhöjningar även på andra områden än de som direkt berördes därav.

I en till utskottet inkommen skrift har *Sveriges köpmannaförbund* hemställt, att förslaget om en höjning av portosatserna för korsband, särskilt vad gäller den lägsta viktklassen, och en höjning av taxan för utgivarekorsband icke måtte föranleda någon åtgärd. Om en höjning av portot för korsband likväl ansåges oundgängligen nödvändig, ville förbundet föreslå dels införandet av en ny viktgräns för korsband, så att 5-öresportot finge kvarstå som en lägsta avgift för lägre vikter än 50 gram och dels bibehållande av rabatten för masskorsband och grupp korsband, dock med den av förbundet föreslagna viktindelningen som bas.

Beträffande motionen II: 396 har utskottet under hand inhämtat yttrande från *generalpoststyrelsen* och *Svenska tidningsutgivareföreningen*.

Generalpoststyrelsen har sammanfattningsvis anfört följande.

»Generalpoststyrelsen finner principiellt, att några väsentligare ändringar i nu gällande tidningsförordning endast böra ske i samband med en allmän översyn av förordningen, i sin ordning föregången av en ingående utredning beträffande tidningsrörelsen, som icke lämpligen kan företagas annat än under jämförelsevis stabila allmänna förhållanden. Ur rent praktiska synpunkter kan det sägas, att postverket i allmänhet icke kan påtaga sig distributionen av lokalabonnerade tidningar, såvida verket icke får möjlighet att härför upptaga en ersättning, som svarar mot de extra kostnaderna. Även om detta rent ekonomiska krav tillgodosåges, torde emellertid verket med hänsyn till uppkommande personal-, transportmedels- och lokalsvårigheter icke kunna se sig i stånd att generellt omhändertaga distributionen, så länge nuvarande förhållanden på dessa områden bestå.

Under förutsättning att postverket beredes rätt att i förekommande fall erhålla erforderlig ekonomisk gottgörelse, torde det dock vara praktiskt möjligt för verket att undantagsvis anordna distribution av tidningarnas lokalupplagor på vissa utgivningsorter. Härför erfordras emellertid inga ändringar av tidningsförordningen, då generalpoststyrelsen redan med nuvarande bestämmelser kan medge dylika undantag. Det är dock styrelsens uppfattning, att sådana undantag under nuvarande förhållanden kunna medges i endast ringa utsträckning.

I betraktande av vad sålunda anförts, finner styrelsen, att ett bifall till motionen eller ett tillgodoseende under nuvarande förhållanden av dess syften i annan ordning icke är önskvärt.»

Svenska tidningsutgivareföreningen har förklarat sig instämma i syftet med motionen. Enligt föreningens uppfattning syntes bärande skäl icke föreligga att upprätthålla nuvarande skillnad mellan distribution genom postverkets försorg på utgivningsorten och på andra platser. Föreningen vore emellertid införstådd med att en ändring på sätt motionärerna föreslagit kunde komma att innebära organisatoriska problem för postverket. Med hänsyn härtill ville föreningen inte förorda att tidningsförordningen

ändrades så att obligatorisk skyldighet ålades postverket att verkställa distribution på utgivningsorterna. I stället borde enligt föreningens mening den möjlighet att tillgodose önskemålen om utökad distribution, vilken redan vore för handen i och med bestämmelsen om att generalpoststyrelsen i särskilt fall kunde bestämma annorlunda, komma till ökad användning. Föreningen ville därför förordna, att riksdagen måtte uttala, att — där icke särskilda skäl lokalt förelåge däremot — generalpoststyrelsen om möjligt borde tillgodose de önskemål, som i motionen anförts.

Utskottet. I den nu föreliggande propositionen har förslag framlagts om höjning av avgifterna för brevkort, trycksaker, affärshandlingar, varuprov, paket, postanvisningar, inbetalningskort i postgirorörelsen, rekommendation och assurans samt avgifterna i postverkets tidningsrörelse. Omfattningen av höjningen framgår av den i det föregående intagna sammanställningen. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot de föreslagna höjningarna, tillstyrker det i propositionen framlagda förslaget.

I enlighet härmed avstyrker utskottet såväl det i motionen II: 397 framställda yrkandet om avslag å propositionen, såvitt densamma innefattar förslag om höjning av avgifterna för utgivarkorsband och postabonnerade tidningar, som det yrkande om avslag beträffande höjningen av avgifterna för korsband, som framförts hos utskottet av Sveriges köpmannaförbund. Ej heller finner utskottet skäl tillstyrka det av förbundet framställda förslaget om införandet av en ny viktgräns vid 50 gram för trycksaker.

I motionen II: 396 ha motionärerna — vilka i nuvarande läge icke velat resa invändningar mot de i propositionen föreslagna avgiftshöjningarna — framhållit, att det i samband med prövningen av nu förevarande proposition borde undersökas, huruvida icke gällande bestämmelser om postabonnemang kunde erhålla en annan och vidare utformning, som möjliggjorde tidningsabonnemang för distribution även på utgivningsorten. Enligt motionärerna syntes detta kunna ske genom att bestämmelserna i 5 § 3 mom. förordningen den 22 april 1932 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter upphävdes. Skulle detta icke befinnas lämpligt eller möjligt ha motionärerna hemställt, att riksdagen måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att postverkets tidningsdistribution måtte utvidgas att gälla även distribution på utgivningsorterna.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har utskottet under hand inhämtat yttrande över motionen från generalpoststyrelsen och Svenska tidningsutgivareföreningen. De skäl, som generalpoststyrelsen anför mot ett bifall till motionen, finner utskottet vara av den beskaffenhet, att utskottet anser sig böra avstyrka motionen. Emellertid vill utskottet i anslutning till vad Svenska tidningsutgivareföreningen anför, understryka önskvärdheten av att frågan om en utvidgad tidningsdistribution på utgivningsorterna blir föremål för en fortlöpande prövning från generalpoststyrelsens sida inom ramen för den för postverket gällande organisationen

och med beaktande av de lokala betingelserna. För genomförandet av en sådan ökad distribution av tidningarnas lokalupplagor erfordras ingen ändring i gällande bestämmelser, då redan 5 § 3 mom. i 1932 års tidningsförordning tillägger generalpoststyrelsen rätt att medgiva undantag från förbudet mot lokalabonnemang.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, med avslag å motionen II: 397 av herr Senander m. fl., bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 59; samt

2) att motionen II: 396 av herr Ståhl m. fl. måtte, i den mån densamma icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anförts, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 4 mars 1948.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elon Andersson, Wahlmark, Sjödahl, Ekman, Velander, Heüman, Wehtje, Franzon, Ramberg och Näsgård samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Hagberg i Malmö, Björklund, Sandberg, Falk, Sundström, Karlsson i Granebo, Vigelsbo, Bladh och Johnsson i Skoglösa.

R e s e r v a t i o n

av herrar *Velander, Wehtje, Hagberg* i Malmö och *Karlsson* i Granebo.